

REDACTIA

Arad, Dealul Ferencz-u. Nr. 28

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 col.
 pe 6 luni 10 col.
 pe 3 luni 5 col.
 pe o lună 2 col.
 în afara de Duminică pe un an 4 col.
 Pentru România și străinătate pe un an 40 franci.

Manuscrisurile nu se răsplatesc.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Dealul Ferencz-u. Nr. 28

INSERȚIUNILE:

de un câr garsonaj: prima dată la
 două săptămâni; a doua oară la
 două săptămâni; a treia oară la
 două săptămâni de fiecare publicare.

Apelul abonaților, cât și al
 celor care au plătit în avans în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat
 Telegraf pentru oraș și comitat

Telefon pentru oraș și comitat
 Telegraf pentru oraș și comitat

Procesul Șepreusenilor.

Bieții Șepreusenii, cum li-a mers vestea... Adevărat, că plătesc scump mândria d'a fi cunoscuți în lumea întreagă.

Tot așa de adevărat este, că procesul ce ține de Luni înaintea Tribunalului din Arad, aruncă o tristă lumină asupra stărilor de lucruri din țara noastră. Ne crucim, când vedem trei în judecată 45 Români pentru-că ar fi sărșit rebeliune în ziua de 7 Maiu 1903, când cu alegerea de jude în Șepreus.

Intrăga românime cunoaște cele petrecute. Am scris de atâtea ori despre chipul neomenos cum s'a vărsat sânge nevinovat, despre văduvele și orfanii celor stinși din viață, despre lipsa de grijă a slujbașilor plătiți să grijească drepturile și viața sătenilor.

Cu acest prilej ne vom mărgini să arătăm numai cele ce s'au petrecut la Tribunalul din Arad.

Ne oprim mai înainte de toate asupra faptului că judecătorii au respins cererea a apărătorului Dr. St. C. Pop ca procesul să se desbătă în Șepreus. S'ar fi cruțat astfel drumul atâtor martori — peste o sută — ear pe de altă parte cei 45 învinuți, cei mai mulți oameni săraci, n'ar trebui ori să rabde în oraș lipsuri, ori să fie ținuți p' aici din milă creștinească. Unde mai ieri apoi ne înălțăm familiilor, știindu-și departe, zife multe, soț și părintele! Judecătorii și-ar fi putut apoi și ei da mai bine seamă, la fața trilocului, de cele întâmplate.

Dar să cetim însămnările redactorului nostru care ia parte la proces.

Eată ce ne scrie despre ziua de Luni:

Vine la rind Mihai Suciu, un om bătrîn de 64 ani, care a fost bărbat de încredere la actul algerii și și-a pierdut la măcelul acela feciorul și doi nepoți. E sfâșietor cum istorisește bătrînul. Zice că numai după ce i-a ieșit feciorul de pe coridor, unde a fost străpuns cu baioneta, și a căzut în drum, a știut că băiatu-i e mort. (Bătrînul lacrimăază). El s'a dus, trimis de fibrau, s'aducă două văduve la vot, dar jandarmul l-a oprit cu baioneta și la împuns în picor. Atunci feciorul lui a strigat: „Ce vrei cu tata meu!”. Jandarmul pe urmă drept răspuns l-a străpuns cu sulita și pe fecior. Indată după asta au urmat puscăturile.

Bătrînul (de 84 ani) Mihai Ban alui Simion mărturisește asemenea sfâșietor.

Președintele îi spune că jandarmul a mărturisit, că s'a împotrivit jandarmilor, li-a prins baioneta etc.

— D'apoi vedeți dvoastră, cinstită lege, ce harnic sunt eu de a mă împotrivi. Minciună, minilor! Au pușcat în noi ca în câni!

Simion Henț de 33 ani, a căpătat trei plumbi în coastă și în mâna dreaptă.

Președintele: De ce-au împușcat jandarmii?

— D'apoi bagseama fiindcă n-am ținut cu domni.

Ion Hoaga la întrebarea președintelui de ce-au împușcat jandarmii, răspunde sugestiv:

— Vreau să ne bage cu stia în pământ.

Simion Matea e întrebat de președinte că auzit-a când jandarmii au zis poporului să iasă din curte?

— N'am auzit. Eu vorba românească dela jandarmii n'am auzit, ungurește nu pricep.

Cât privește felul cum s'a făcut instrucția, eată ce a zis Marți apărătorul:

Dr. Pop: On. tribunal! Fiecare nouă ascultare adaugă un nou moment, la ilustrarea bazei șubrede, pe care s'a edificat acuza aceasta. Acuma iese la iveală cum au fost tiriți nefericii aceștia aici, nu pe urmele unei cercetări penale, ci adunându-i grămadă ca pe oi ori porci și sortind dintre dînșii după bunul plac ca și pe vremea zecieiului. Aceasta on. tribunal, nu poate servi de temelie pentru aducerea unei sentințe în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Martorul a recunoscut singur, că a pușcat și a omorât pe unul, nu e echivoc ca el să vină să acuze aici, când el însuși e acuzatul d-a fi stins viața unul om. E netăgăduită ura, antipatia ce a fost aci la mijloc, drept aceea pe baza p. 6 §. 221 rog a nu s'admite martorul la jurământ.

Acelasi apărător privitor la ascultarea geandarmilor ca martori a zis:

Dr. Stefan Pop: Pe baza motivelor aduse în cazurile mai dinainte rog a nu se admite la jurământ, cu atât mai virtos că martorul singur recunoaște, că nu-și mai aduce aminte de cele întâmplate, iar mărturisirea lui e cu atât mai mult lipsită de verosimilitate, pentru-că iată, drept exemplu, susține că între împotriviții a fost și moșneagul Mihai Ban, care, precum vedeți, abea se poate ține pe picioare, nu să mai atace el pe cineva și chiar pe jandarmi.

Dar ce să mai lungim vorba.

Dăm raport amănunțit despre întregul proces. Și nu credem să se găsească om cu simț de dreptate care să nu deplângă soarta nenorociților noștri frați din Șepreus, cari după-ce că și-au pierdut părinți, frați și fiți în acel măcel fioros, ear după aceea li s'au trimis și miliție pe cap, — acum mai sunt și dați în judecată.

Și mai știți: poate să ajungă și — osândiți!

Relațiuni încordate între România și Turcia. Ziarul Frankfurter Zeitung află din Constantinopol că se notează o oare-care încordare între Turcia și România, din cauza obstinativității refuz al Turciei de a satisface legitimizele aspirații ale Armânilor.

Consulatele românești sunt expuse, în ultimul timp, la persecuții. Consulul român din Ianina, este în neputință de a comunica cu lumea externă, din cauza împiedicării ce i-se face de către poliție.

Două inspectori români ai școalelor din Turcia, Tacid și Balamace, au sosit săptămâna trecută la Ianina cu o scrisoare de recomandare a marelui vizir. După o scurtă ședere, ei au fost arestați de către valiul Osman Pașa, care a refuzat să citească scrisoarea de recomandare.

Au mai fost arestați următorii profesori și notabili: Managdea, Togu Moraru, Beca, G. Vasioți, Zisulea, At. și Dim. Zotu, Ghiți, care au fost puși în lanțuri și duși la carceră.

După opt zile de închisoare, mulțumită repetatelor demersuri ale legățiunei române, valiul îi puse pe toți în libertate, trimițând sub excortă pe revizorii Tacid și Balamace la Koritza, iar pe profesorii la Preveza.

Pricina pare a fi următoare:

De curind două inspectori ai școalelor române au fost trimiși cu învoirea Porții la Vovusa, localitate situată la 30 de kilometri de Ianina.

Cu această ocaziune, majoritatea populațiunei aromânești a cerut ca preotul să citească liturghia în limba aromânească. Preotul a refuzat și au urmat d'aci încăierări.

Valiul Osman Pașa a învinovătit pe inspectori că au provocat desordini și a ordonat ca ei să fie arestați.

Legățiunea română a protestat și Poarta a dat ordin ca inspectori să fie puși în libertate și chestiunea să se defere tribunalului.

Valiul stătea la îndoială d'a executa ordinul, care mai apoi a fost repetat și executat.

Poarta a crezut că incidentul se aplanase ast-fel, însă legățiunea română susține că inspectori au fost maltratați înainte d'a fi arestați, și au fost conduși la închisoare ca niște criminali periculoși.

România face din nou vechea cerere d'a se recunoaște în mod oficial națiunea aromânească, amenințând altfel cu ruperea raporturilor diplomatice.

Luptele Polonilor...

Focul revoluției mai tare bântue în Polonia rusească. Acolo începând cu ziua de 22 Ianuarie zi de zi au fost turburări, ciocniri între civili și miliție, omoruri politice, așa că guvernul țarului s'a pus pe gânduri și a fost silit să se gândiască la vindecarea relelor. Polonii au luptat cu bărbăție pentru drepturile ce le cere ori-ce om, să-și poată folosi pretutindenea limba maicii lor, să li-se dea întocmire aparte etc. Dela copii și fetele de școală, cari încă au făcut greve, până la cei mai sus puși bărbați Poloni, în o falangă au luptat pentru drepturile națiunei lor...

Și rezultatul... un ucaz al țarului, care îngăduie, dă oare cari reforme, că Polonii în unele locuri pot să-și cumpere pământuri și că în unele școli se poate propune și polonește. Apoi s'au adus din nou alegerile nemești.

Va se zică numai unele drepturi au căpătat Polonii, de aceea ei duc mai departe sfânta luptă pentru nație și dreptate. Mișcarea revoluționară n'a încetat deci, căci la ziua nașterii țarului o baie de sânge fu în un oraș polon și și în celelalte părți ale Poloniei au fost turburări.

— 17 Maiu.

Ufa. *Gubernatorul din Ufa, Socolonski, a căzut jertfă unui atentat. După o reprezentare de teatru în o grădina publică a fost rănit cu mai multe gloanțe de revolver. Făptuitorul s'a făcut nevăzut. Starea guvernatorului e foarte rea.*

Litau. In ziua nașterii țarinei *Alexandra* au fost mari turburări și demonstrații antidinastice. Un polițist a fost omorât.

Petersburg. Gorki într-o epistoală către un prieten al său spune, că în ținutul, unde a fost trimis, vecinic e posomorât. Nu se simte bine în Crim și ar dori să se întoarcă spre nord. El și-a cumpărat adevărat o mică moșioară lângă Petersburg. Poate să meargă în Rusia, unde vrea, afără de Petersburg. Cu sănătatea stă cu mult mai bine.

Alegere de vicispan. Eri s'a ales, cu 340 voturi (contra 109 date lui Kovacsevics) vicispan al Temișului Ioanovits Sándor.

Alegeri congregaționale!

La alegerile suplimentare congregaționale întâmpiate Joui, au reușit:

Dr. N. Oncu, în Otlaca, și Sava Raicu, în Fărzava.

Nu-i guvern nou!

Se implinesc deja patru luni de când țara stă fără guvern, fără ca până azi să se dea măcar cu socoteală când și cine are să alcătuiască noul guvern.

Se scrie numai din Budapesta că a sosit acolo baronul Burián, ministru comun de finanțe, care în numele M. Sale va vorbi cu mai mulți fruntași din partidele întovărășite în privința celor ce sunt de făcut pentru a ieși din actuala stare încurcată.

Din sala tribunalului.

Procesul Șepreusenilor.

— Raport special. —

Arad, 17 Maiu 1905.

Inainte de ameaș.

Punctul culminant al procesului s'a petrecut în ziua de azi cu ascultarea fibirăului *Csukay* și a fostului jude *Perv Florea Lica*, fără îndoială eroii dr. mei dela 7 Maiu 1903.

Ceea-ce se face d'aci înainte este pentru ca să se implinească deplin toate formele, pentru noi cari am ascultat pertractarea de azi a întregit deplin conturile infricosatei varsări de sânge din Șepreus. Ar fi a ne pune în eventual conflict cu paragraful legii dac'am cuteza a ne spune aci sincer impresiile. Ce putem face este însă să constatăm, ceea-ce a scos însuș pertractarea la suprafață: că fibirăul *Csukay*, fiind de față la alegere, s'a ascuns într-o a treia odae și a lăsat conducerea unui om, ce abea poate fi răspunzător pentru faptele sale, că i-s'au adus mai de multe ori la cunoștință ilegalitățile, ce omul acesta săvârșește și atunci a zis, că el a predat conducerea și nu se poate amesteca; că s'au resprins fără motiv legal voturile partidei lui *Matea*, toate acestea ca să se forțeze alegerea lui

Perv Florea Lica, un țaran corupt, bețiv, dar «țanțos», cum a mărturisit *Rozvány*, conducătorul nefastei alegeri.

Poporul, indignat la vederea acestor mișelii, căci mișelii erau, a dat expresie într-o formă mai sgomotoasă nemulțămirii sale, erau însă treji, nearmați, nici băte n'aveau și operația cu dînsul afără a fost lăsată pe sergentul jandarimilor, un jidan cu numele *Guttman*, care comandă focul împotriva oamenilor nearmați.

Cad șapte inși morți gramadă, 18 rămân schilaviți.

Și acum urmează restabilirea ordinii de drept, vătămăta.

Ce se întâmplă?

Părinții, frații, orfanii, cari și-au pierdut pe ai lor, sunt trași pe banca acuzaților și vin acuzatorii, cine? jandarmii, cari au împușcat, *Csukay*, *Rozvány*, *Perv Florea Lica* și ceilalți complici, să mărturisească împotriva-le și să le ceară aspru pedeapsă.

Și cum mărturisesc aceștia?

Perv Florea Lica, omul fibirăului și al domnilor, mărturisește mai grav decât jandarmii împotriva fraților săi.

Acuzatul *Toma Petru* strigă către președinte:

— Ungur, Neamț, Jidan pe ori cine primesc de mărturie împotriva mea, numai pe omul acesta nu.

Csukay răspunde încurcat și-și recunoaște fără sfială abuzul.

După mai multe întrebări, ce i-le pune *Dr. Pop*, *Csukay* răspunde:

— Așa mă tratează aci dl avocat ca și când eu aș fi acuzat.

— Da, D-ta ar trebui să stai pe băncile acestea — replică *Dr. Pop*.

Care va fi pedeapsa tribunalului, nu se știe, pedepsii sunt însă ei și până acum, când pe vreme de lucru, 45 de oameni săraci sunt siliți să stea cu săptămânile la tribunal, flamânzând ei în Arad, familia-le lor în Șepreus. Nu e aceasta destulă pedeapsă?

Dăm în cele mai la vale decursul mai departe:

Președintele: Urmează ascultarea martorului *Czárán Zoltán*.

Rozvány: E bolnav în Budapesta.

Președintele: *Roșca Mihai!*

Martorul *Roșca Mihai* intră în sală. A fost plăeș la sat. Vorbește împotriva acuzațiilor. Zice că acuzații au atacat pe geandarmii, au prins de baionetele lor. Părește pe *Mate Simion* care ar fi strigat: „nu mergem d'aci fără sânge”. Martorul are înfățișarea țaranului corupt, pervers. El asuprește vădit pe sătenii lui mai mult ca însuși jandarmii. Apără pe fibirău despre care zice că „s'a purtat cum trebuie”. Acuzații sunt scârbiți de prăpăditul acesta.

Dr. Stefan Pop: Nu ești d-ta în mânie cu *Matea Iosif*.

— Nu, n'am nimic cu el.

— Dar proces, pără n'ai cu el?

— Ba am.

— N'ai mai avut un proces?

— Nu, dar am mai fost mărturie contra lui *Matea*. Judele *Matea* arată că omul acesta a fost martor împotriva lui și pe baza fasiunei lui a fost judecat, a reinot apoi procesul și a fost achitat, dovădindu-se că *Roșca* a spus strîmb. Se înfățișează apoi cu acuzații cari toți indignați strigă:

— Minte, minte!

Președintele-l îndrumă la ordine și-l face atenți că-l pedepsește.

Procurorul cere ca să se ia jurământul martorului.

Dr. Stefan Pop: On. tribunal! Martorul singur a recunoscut că e în proces cu acuzatul *Iosif Matea*, pentru bătae, pe de altă parte acest martor este una dintre cele mai nefericite figure ale satului, a fost plăeș și ca' atare a fost cel mai mare corteș al lui *Perv*, ca să se susție și pe mai departe în slujbă. E firesc deci că fasiunea lui nu poate avea nici un preț și e cu totul lipsită de ori-ce verosimilitate.

Dr. Cornel Iancu: M'alătur la propunerea apărătorului coleg.

Președintele (după consfătuire): Tribunalul admite jurământul.

Apărătorii insinuă nulitate.

Martorul depune jurământul. Termină și se dă către președinte:

— Mi-e frică, că mă vor omori' acum.

A urmat martorul *Iuon Perv* care fasioțea în favorul acuzaților. I-se ia jurământul.

Al treilea martor e *Sallarçky György* ungur, care fasioțea absolut în favorul acuzaților.

Președintele îi arată că la jidele de încredere a vorbit cu totul altfel. El rămâne pe banca fasiunea de acum.

Procurorul: Nu cumva din frică nu ești acum să spui adevărul?

Martorul: Acesta e adevărul ce-l spun. E cea mai însemnată mărturisire ce s'a făcut până aci.

Procurorul cere să nu fie lăsat la jurământ.

Președintele (după consfătuire) Tribunalul măște jurământul.

Procurorul înștiințează nulitate.

Martorul depune jurământul.

(Pertractarea se suspendează pe 10 minute).

Urmează *Csukay Gyula*, Ibiraul din Chișineu, de 43 ani, roșu. cat. El a conștientat alegerea.

Zice că a căpătat câte-va zile înainte de alegere o cartă de corespondență în care i-s'a scris că să împartă cât mai în grabă griu între popor, altfel nu va fi bine.

Alegerea era acum hotărâtă și s'a dus singur la fața locului pentru că l era teană de turburări, înștiințat fiind și de notar. Spune că a niștit poporul. A întrebat pe *Rozvány* cum să alegea. *Rozvány* a zis că tocmai acum numără voturile. Mai tîrziu *Rozvány* îi spune că alegerea e sfîrșită și a eșit afără să vestească aceasta poporul. Atunci s'a făcut un sgomot grozav. Nu peste mult a sursat puscăturile jandarimilor. A ieșit alina și și văzînd pe jandarmi că vreau ~~mat departe, cu toate că~~ **poporul era în retragere**, a strigat pe el să nu mai poarte. Și au încetat.

Recunoaște c'ar fi zis în vre-o stare a alegerii că *Matea* are cu trei voturi mai mult, dar nu că l-ar fi declarat ales.

Își aduce aminte că *Mihai Suciu* a venit cu plenipotență dar i-a spus că acum nu mai pot vota pentru-că-i sfîrșită alegerea.

L-a provocat pe *Perv*, care era ales, să abzică. Acesta însă n'a vrut.

Procurorul: Nu-ți aduci aminte de strigătele ce s'au auzit din popor?

— Nu.

Dr. Stefan C. Pop: Ai cunoștință că *Perv Floria* a fost de comitat oprit de a putea fi jude pentru-că e bețiv.

— Am.

— Atunci de ce l-ai candidat?

— Pentru-că era popular în comuna și pentru-că e om capabil.

— Ai cunoștință că a mai fost o alegere în 1902 cu *Perv Flore* și și aceasta a fost nimicita, pentru-că pira era că a fost ales și atunci prin nelegiuiri?

— Am cunoștință.

— De ce n'ai condus D-ta actul alegerii dacă ai fost de față?

— Dl apărător mă întreabă aici ca și când eu aș fi acuzat.

Președintele: Fac atent pe martor că nu e îndatorat a răspunde ceea-ce ar fi înspre răul său.

Dr. Iancu: Ai zis, c'ai ieșit mai de multe ori afără între popor. Văzut-ai D-ta pe cineva năvălind ori îmbulzindu-se spre jandarmi?

— Dacă a fost năvală, desigur a urmat și apărarea.

Dr. Iancu: Nu sunt curios asupra părerilor d-lui martor, rog să-mi răspundă la întrebare.

— N'am văzut.

Dr. Pop: Indestulit ești D-ta cu *Matea* ca jude?

— Nu sunt indestulit.

— De ce?

— La asta nu răspund, în mod privat dau bucuros deslușiri.

Procurorul, cere ca jurământul martorului să se ia mai târziu, după ce va fi încă nevoie să dea unele lămuriri.

Apărătorii s'alătură la propunerea procurorului.

Dr. Stefan Pop: Propun On. Tribunal, că asupra înrebării: adevărat e ori nu, că s'au respins voturi de ale partidei lui Matea, că s'au arătat cazurile acestea d-lui fibirău, care era într-o a treia oada dela cea a alegerii, fără să fi fost nici un bărbat de încredere de față, să se asculte de martori preotul Cornel Ursul și preotul Iosif Vuculescu și următorii înscrși pe lista prezentă (dă lista).

Tribunalul se retrage pentru deliberare. Reapărind, președintele enunță, că tribunalul a respins propunerea apărătorului Dr. Pop. Se suspendă ședința pe după-ameazi.

Dup'ameazi.

Pertractarea se deschide la 3 1/2. Întâiul martor e Silbereisz Béla, a cărui fașione este întru toate spre binele acuzaților.

A doilea martor e Perv Florea Lica, candidatul de jude al domnilor dela alegerea aceea. Purtarea lui de aci nu se poate mai mizerabilă, te face îndată să n'înțelegi cu ce a binemeritat el încrederea domnilor. E adevărat tip al țărânului stricat, corupt, care n'are nimeni sfânt. Acuzații sunt extrem de indignați și nu-și pot sufoca indignarea, pentru ce sunt mai de multe ori îndrumați la ordine. Spune lucruri ce până aci nici un martor n'a spus împotriva acuzaților, că ar fi strigat: „să mergem acasă după puști și să omorim pe domni!“ „să tăiem telefonul“ lucruri ce n'au spus nici jandarmii. Povestește pe lung și colorat, denaturind evident faptele. Isprăvind ia cuvântul.

Apărătorul Ludovic Fațecaș (care substituie pe Dr. Pop) cere să nu s'admită jurământul martorului, pentru că s'a constatat, că e în pără, cu mulți dintre acuzați.

Dr. Cornel Lancu: Rog a se absta dela jurământul martorului, a cărui mărturisiri sunt vădit lipsite de ori-ce verosimilitate. Perv Florea Lica e cauza regelui nefericit. Pe bună cale dînsul ar trebui să stea aici pe banca acuzaților și nu oamenii de aici. Ați văzut On. Tribunal, cum și-a început fașionea zicând, că-l teamă să mărturisească, de răshunarea celor de acasă. Eu mă așteptam să aud dela dînsul mărturisiri de jumătate dictată de această temere și ați putut vedea că dînsul a spus mai mult decât ori care martor ascultat până aci, mai mult decât jandarmii, decât fibirăul Csukay, decât Rozvány și decât toți ceilalți. Introducerea era menită deci să agraveze și mai mult efectul mărturisirilor sale. On. Tribunal! Fiind fașionile martorului ca totulul nuoi, afirmațiunii, pe care nu le-au auzit nici jandarmii nici ceilalți cari erau și el tot acolo unde a fost Perv Florea, fiind dînsul cel mai interesat aici, fiind în dujmănie cu toți acuzații, pentru că aceștia de două ori au fost încontra-i la alegeri de jude, rog a nu s'admită jurământul martorului.

(Tribunalul se retrage). Reapărind, președintele declară că tribunalul admite jurământul martorului.

Acuzații: (în cor). Nu primim! Nu primim! Președintele: Nici un cuvânt! Dacă nu sunteți îndestulți apelați.

Apărătorii însinuă nulitate. Perv Florea Lica depune jurământul.

— Așa să-mi ajute Dumnezeu!
— A — min! — strigă în cor acuzații.
Președintele-l îndrumă a doua oară la ordine.

Martorul pleacă. Urmează alt martor, Iosif Perv, înrudit cu celalalt, fașionează asemenea agravant pentru acuzați. Acuzații îl desmint.

Apărătorii cer să nu fie admis la jurământ. Tribunalul îl admite... Apărătorii însinuă nulitate.

Martorul depune jurământul, Vine martorul Mihai Perv, învățător suspendat, frate cu Perv Florea Lica.

Vorbește agravant pentru acuzați. Se silește să-l apese pe învățătorul Sturdza. Numește pe mulți dintre acuzați.

Ludovic Fațecaș: În ce relație ești D-ta cu Florea Lica Perv?

— Mi-e frate.
Se înfățișează cu învățătorul Sturdza care-i zice:

— Im pare rău, că-mi ești coleg și spui astfel de minciuni.

Iosif Matea-l spune:

— Ești dat afară din slujbă, d'aceea și-i ciuda pe noi, că am făcut arătare la Conzistor încontra D-Tale.

Apărătorii cer să nu fie admis la jurământ pentru motivele, ce au subzistat față de Perv Lica și pentru-că e în piră cu acuzații.

Președintele (cătră martor): Ești în piră cu acuzații?

— Da.
— Pentru ce?
— M'au acuzat, c-am furat parți din gard.

Președintele (după consfătuire): Tribunalul admite jurământul.

Apărătorii însinuă nulitate. Martorul depune jurământul.

Următorul martor e Todor Ban. Vorbește în favorul acuzaților.

Președintele: De ce-au pușcat jandarmii? Nu știu domnule, bagseama fiind-că au fost mulți.

Unul dintre victime Suciu Petru a fost ginerele martorului, pe basa aceasta procurorul cere să nu fie admis la jurământ.

Tribunalul decide să-i ia jurământul. Martorul depune jurământul.

Urmează Todor Gabor.

Fașionează la fel cu Ban: favorabil pentru acuzați.

Îl întreabă președintele:
— Fost-a lipsă să puște geandarmii?
— N-a fost.

— De ce-au pușcat?
— Nu știu.

Tribunalul — la propunerea procurorului — nu admite jurământul lui Todor Gabor cea-ce produce impresie periculoasă între acuzați.

Este singurul jurământ respins de tribunal.

Pertractarea de Juoi.

Întâiu s'a ascultat martorul Perv Todor Tulea, frate cu Perv Lica, asuprește pe acuzați.

I-s'a luat jurământul.

A doilea Ioan Babușau gonu, mărturisește în favorul acuzaților.

I-se ia jurământul.

Al treilea Vasile Ban, tot în favorul acuzaților.

Presă și cultura maghiară.

La cel mai înalt așezământ de știință din Ungaria, la Academie Kautz Gyula vorbind despre știința și cultura maghiară zice, că peste tot oamenii adevărați culți nu-s în Ungaria, ori sunt foarte puțin, fiind-că Ungurul — zice el — dela fire n'are aplecare, lui îi lipsește setea după știință, că ei Ungurii în îngimfarea lor se feresc de ori-ce e străin și deoare-ce știința încă o fac străinii, ei merg mândri de capul lor. Și la asta e de vină și presa maghiară, cari propoveduește șovinismul. Va să zică nici presa, nici foile maghiare nu-și implinesc adevărată menire.

Unde e și deci, nene Bánffy, cultura superioară. În care vrea să contopești pe neînvațații Valachi, Slovaci, Nemți etc?

Războiul ruso-japonez.

Pe uscat.

Parcă tremură și cele două mari armate de înfricoșată luptă pe mare; ce se va da. Nerăbdătorii așteaptă sfârșitul. Dar în tihnă și unii și alții se pregătesc pentru-că după lupta de pe mare să se mai înhațe odată. Scopul lui Linevici e să ție cu ori-ce preț Vladivostocul, ear Oyama — dacă ar fi să credem, ce-a zis fostul ministru japonez Ocuma, trebuie să alunge pe Ruși departe la deal și în Siberia, din care Japonezii încă să ocupe o parte, ca Rusia nici când să nu mai poată amenința interesele ei din Azia. Impărăția rusească trebuie să se mărginească la riul Amur, ca sub Nicolae I.

Pe mare.

Se aduce drept fapt sigur, că Nebogotov s'a unit cu Rosdestvenski. Cel din urmă s'a arătat până acum foarte bun comandant și prevăzător. Nu se știe, unde anume sunt ei acuma. Nici despre Togo nu se știe nimic.

A patra flotă rusă.

Petersburg. Foile din Kronstadt știu, că Birilev, comandantul flotei ruse, a dat în porunca de zi, că pe 14 Iunie să fie totul gata de plecare.

Rușii în Coreea.

Londra. «Daily Telegraph» capătă din Tokio știrea, că în partea de miază-noapte a Coreei Rușii lucră din răspuțeri. Patru miș au trecut riul Tumen. Avantgarda le e în Chilciu. Torpiloarele flotei din Vladivostoc au fost văzute prin felurite locuri ale țărnelui. Rușii au trimis ajutoare în golful Posiet.

— 19 Mai.

Tokio. O boală lipicioasă bintule în mare măsură între ostașii ruși. Zilnic mor 300 de inși. Boala smenită cu nimicire oastea rusă.

Rosdestvenski tare bolnav.

Paris. Corespondentul lui Echo de Paris știe din isvor sigur, că Rosdestvenski e foarte bolnav, că are paraliză mentală, slăbirea creierului. El va fi chemat îndărăt, deși el era singura speranță a marelui împărății rusești. Birilev e urmașul.

Din comitate.

«Drapelul» dela 3/16 Mai scrie:

Eri s'a ținut Congregațiunea ordinară de primăvară a comitatului nostru, fiind cercetată de membri în număr neobișnuit de mare.

Di Thomici a atins în generalități situația în cercul Făgetului, creată prin faptul, că la ultimele alegeri au trebuit la porunca mai înaltă să forțeze organele administrative alegerea unui candidat, pe care la alegerile premergătoare aceleși organe politice l-au făcut de toate, numai „om de omenie... nu“!

Di Dr. Petru Cornean a arătat apoi în detaliu soartea învingătorilor dela Sasca, răsbunarea organelor oficiale. Discursul acesta a fost viu aplaudat de numerosul auditor românesc. Peste tot ne-a atins plăcut văzând pe frații orăvițeni în număr așa frumos la Congregație. Mizeriile — campania activistă. Numai să nu scadă zelul!

Părintele Popovici dela Patași a făcut un expozeu al situațiunii deplorabile, în care a ajuns administrația comunală, a arătat cum crește neîncrederea poporului față de autoritățile publice.

UNGĂND.

Hotărît! Tot omul cu gândurile lui... și Ileana cu ale ei... Adecă cine o oprește pe ea să se gândească? — Nimeni.

Și cum se întâmplă ca... rău se întâmplă și bine-ar fi să nu se întâmple, dar, vezi, când prea multe gânduri dau năvală 'n cap, atunci nimic nu s'alege limpede — și Ileana tocmai un gând limpede și isprăvit ar fi vrut. Și, earăși, multe gânduri limpezi sunt, dar multe din ele te turbură, și tocmai acum două gânduri limpezi ca lumina ochilor o neliniștesc.

Sau îl ica pe Gheorghe cătană, sau nu. „Il ica... mi-l ica; nu-l ica... adecă de ce nu l'ar lua? Ce Gheorghe-l slui? Unde mă găsec ei domni, flăcău ca Ghiorghe!... Atât că o fi prea supțire la trup. Să-l amâne..., asta nu se poate... Tot mi-l ica odată și-o să îmbătrânesc fată. O, mânca-te-ar ciurma de cătănie și pe voi domni, toți!“

Ileana, cu cusătura 'n mână, umblă 'ntr'una dela pridvor la poartă și 'ndărăt, și arunca ochii pe drumul lung, ce duce în satul vecin și d'acolo într'un oraș depărtat, unde s'au dus flăcăii la sorți. Au plecat de până'n ziuă, și ea aștepta ca pe ghimp, și încă nici amiază nu e.

„De seară... tocmai de seară au să vie; da, adecă ce-ar fi să văz acum, cărușele la răspântie și s'auz chiote? Nu, asta nu se poate! Ba zău, adecă ce-ar fi?... Aș sta aici și l'aș căta pe Gheorghe în căruțe printre flăcăi. Și el s'ar uita încoace, ș'aș vedea eu ce-l în ochii lui... Ar plânge de bună seamă... așa... unui purcel, care rimă 'n șant.“

și cum piere pe zi ce merge din popor conștiința domniei dreptului, precum și respectul de drept.

Debaterea raportului vice-comitetului a fost mai netedă, nimeni n'a luat poziție contra, ci singuracii oratori au indigetat numai detalii, în cari sunt în drept să aștepte ameliorări. Material exploziv a conținut numai incidentul dela Bozovici, care era să se pertracteze azi în fața Curții cu jurați din Timișoara și care s'a făcut nefăcut prin un arangement pacinic, despre ale cărui detalii știm precis numai, cât ne-a spus dl vice-comite.

Picanterea și-a ajuns apoi culmea la adresa comitatului Heves, pe care comitetul permanent nici n'a primit-o în întregime și nici n'a respins-o, ci a subțiat-o în o soluțiune ușoară de fraze, la care se potrivește vorba veche: Nici cu Turcii nici cu Neamțul.

Față de această propunere s'au ivit 2 contrapropuneri, una a baronului Bruckenthal, care a cerut eliminarea pasagiilor echivoce, alta a dlui Brediceanu, care a propus trecerea la ordinea zilei. Bine înțeles congregațiunea a primit propunerea comitetului permanent.

Dl Brediceanu a știut atinge coarde, a căror vibrare a fost foarte incomodă, ca să nu zicem: neplăcută, pentru dnii deputați guvernamentali ai acestui comitat. În deosebi dl Pattyánszky, fost apoynyst și, strins astăiarnă cu ușa, prefăcut de dragul mandatului în . . . tizzaist, acum aderent al adresei coalațiunii opoziționale, fără de a fi votat-o însă în dietă, a ținut să se explice-complice.

Pentru noi a fost de interes chestiunea mandatului deputatului Vasile Damian dela Baia-de-Criș, căci este știut, că în comisia de verificare a dietei, care cercetează acest mandat, este și dl Pattyánszky și chiar dsa s'a întrepus mai cu zel pentru cercetarea, intra cât corespunde programul, cu care a fost ales dl Damian, recerintelor . . . patriotismului.

Evident, că situația dlui Pattyánszky nu a fost în Congregație așa ușoară ca în comisia dietală. Și din câte ne-a spus numai cu atât ne-am ales, că actele nu sunt încă încheiate. Dar se vor încheia actele și de-a vrea Dumnezeu ne vom mai întâlni și cu dl Pattyánszky.

Tot în chestia adresei a mai vorbit și dl Dr. Ioan Nedelcu dela Oravița arătând contrastul strident între practica constituțională dela noi și spiritul genuin constituțional, care ar trebui să transpire toate actele vieții publice.

În ședința de după masă a produs senzație chestia cunoscută a alegerii de notar la Bozovici, asupra căreia am revenit și noi de repetate ori. Comitetul permanent s'a întrepus pentru verificarea alegerii contestate. Au vorbit dnii Dr St Petrovici, Dr. C. Jurca și V. Thomici și s'a întâmplat lucrul caracteristic, că — deși a sprijinit

punctul de vedere al acestor oratori și fișul comitatens, dl Arpad Sulyok, condus numai de postulările legalității — totuși a insistat aparatul oficial să se verifice alegerea, ceea-ce s'a și întâmplat.

La ce are trebuință dl vice-comite, cunoscut ca om loial și corect, de asemenea acte ale prepotenței birocratice, nu înțelegem. Știm însă, că aceste nu sunt apte a întări încrederea populațiunii în corectitatea și imparțialitatea organelor noastre administrative.

Drept pupază pe colac apoi a mai decis Congregația pe la sfârșit, când afară de aparatul oficial deahea mai era vre-o duzină de nefuncționari de față, să suspendeze Reprezentanta comunală din Bozovici din motiv, că nu voește să pertracteze cu notarul din pricină.

Mulțimea mare a obiectelor dela ordinea zilei, s'a absolvat conform propunerii comitetului permanent, fără dezbateri. Paciința membrilor congregaționali se sfârșise și care de care căuta să ajungă la ale sale.

Ce trebuie să știe alegătorii!

Dacă vr'un alegător de mai înainte e lăsat afară din lista alegătorilor trebuie să fie încunoștințat despre aceasta în scris.

Dar ori de l'au înștiințat, ori de nu, are drept să reclameze la cancelaria comunală din 5—15 Mai. Acelaș drept îl are și cel ce numai acum a primit dreptul de alegător de cumva e lăsat afară din lista.

Reclama se face în scris și trebuie adresată președintelui comisiei centrale.

Poate reclama și altcineva pentru un cunoscut, nu se cere să fi în persoană.

Dacă știm, că cineva pe nedrept e luat în listă, putem arăta asta și cere să se șteargă — iarăși în scris, tot din 5—15 Maiu și tot pe adresa președintelui comisiei centrale.

Dacă în chipul acesta e atăcat cineva, el se poate apăra împotriva atacului din 15—25 Maiu pe baza paragrafului 45. art. de lege XXXIII din 1874.

La astea li-se zice observări. Observări și reclamații nu trebuiesc făcute personal. Le poate face ori cine locuiește în acelaș cerc electoral.

Observările au a se da tot la antistia comunală, la președintele comisiei centrale, adresate către vicișpan.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 20 Maiu 1905

— Sf. Sinod al României. Luni s'a deschis sesiunea ordinară a Sf. Sinod al României.

La ora 10 s'a oficiat un Te-Deum la Măslărie, la care a asistat și dl M. Viădescu, ministru de culte; apoi P. P. S. S. Lor, Mitropolit Episcop și Archierei s'au dus la Sinod, unde dl ministru a dat citire Mesagiului regal de deschidere a sesiunii ordinare.

În urmă Sf. Sinod a început lucrările sub președinția I. P. S. Mitropolit Primat.

— Cununa sforțării electorale a kossuthiștilor din Chișineu. Mercuri la judecătoria cercuală din Chișineu a avut loc o pertractare de tot caraghioasă. Ca sfântă reminiscență a patriotismului kossuthist, apără acuza ridicată contra candidatului de deputat cu program kossuthist, Jankovics, care mănă de vânturile din Budapesta și însuflețit de patriotism, se recomandă unei bande de Jidovi din Chișineu, cu dor de a-l candida cu program kossuthist. Jidanii ca cel mai mare aderenți ai acestei idei deschid creditul necesar numitului candidat, fără a cerceta mai de aproape starea lui Jankovics, conțând la «Geschäftul» cel gras, ce-l pot avea din această întreprindere patriotică.

Dar vai vouă, fiil lui Israel!

Rau v'ați fript! Pentru pânza «sfântului tricolor» sub steagul, care eroic v'ați luptat, și celelalte pregătiri cari v'au costat nu mai mult decât 3000 cor. ați fost nevoiți să vă împăcați cu decisiul, în parte adus de judecătoria, basat pe principiu natural «De unde nu-l, nici Dumnezeu nu cere». Jankovics dimpreună cu advocatul său, adus din Budapesta, și apărătorii continu cea mai mare bunăvoință, deși totul după comandă, se înțelege, și dacă îl vor permite împrejurările și eventual va putea reuși altădată ca deputat în Chișineu.

Deși mahniti și înșelați în așteptări, creditorii lui, între cari ce numără ca activi și Dr. Lazar Zoard adv. Pottak, Klein, Rubin, Ambrus și alții se văd totuși siliți să-l petreacă până la gară pe marele luptător al ideii

— „Tu ce stai la poartă, fată? Îi zice mamă-sa din pridvor.

— Ia . . . mă uit să văz nu vine tata.

— Ei, dacă n'o veni, o să-l duci amiază în câmp, și pace. Hai lasă cusătura, și du-te adă o doniță cu apă.

Ileana pune cusătura pe stîlpul pridvorului, ia donița și pleacă.

— Da apa de pe fund ci-o faci? Tu par' c'ai căpiat, fată! Da vars'o 'n căldare! Ei, mamă Doamne!

— Apoi eu ziceam că n'o mai fi bună...

„Da, zău, par'c'am căpiat — își zicea Ileana, mergând spre fântână. D'apoi și mama e azi nu știu cum . . . că nu mai poți să-i întri 'n voie“. Casa lor e aproape de marginea satului, și prin prejur nu e decât fântâna lui Pavel Dogariu — o fântână în laturea drumului și 'n fața casei Dogarului, ear peste drum e cârciuma Saftului.

Mergând către fântână, Ileana ades se uită 'ndărăt, afar' din sat, își plimbă ochii pe drum pela cotitură, apoi până 'n satul vecin, și d'aici apoi își închipuește un drum mai mare, mai frumos, care duce la oraș; și pe acest drum căruțe de tot felul, în care vin flăcăi din toate satele, și dela ei.

Florica Dogarului tocmai scoate apă. Și Gheorge e tot al Dogarului, și tocmai asta o neliniștește pe Ileana; nu adevă că i-ar părea rău, ba chiar îl pare bine pe de-o parte că se 'ntâlnește cu sora lui Gheorge. Știe ea Florica ce-l înțeie ei, dar vezi tocmai asta-i pricina, că ea nu poate să o 'ntrebe nimic de Gheorge.

Florica tocmai vrea să tragă de funie când aude de-odată:

— Ho!

Fata 'ncepe să rîză, apoi amândouă se pun să tragă donița 'n sus, și Ileana trage . . . adevă de ce n'ar trage, ba încă-l pare bine că poate ajuta Floricii să scoată apă din fântâna Dogarului, că-l adâncă, și roata se 'nvârtește greu. Și-apoi și Gheorge de câte ori nu i-a scos ei apă, ș'acum . . . de ce n'ar scoate și ea pentru sora lui Gheorge? Ș'apoi și lui i-o fi sete, când o veni!

După ce-au scos amândouă apă, au rămas răzimate de fântână, întrebându-se, ce-au mai auzit, ce mai spune lumea, care ce a lucrat astăzi, și așa, cu una cu alta, au dus vorba de parte, dar la Gheorge n'a putut-o Ileana duce. Ba adevă la drept vorbind, Ileana numai de Gheorge i-a vorbit, dar pustia aceia de Florica nu pricepea. A 'ntrebat-o că ce mai fac boii — boii lui Gheorge — că o să vie ploaia și caru-l în mijlocul curții — carul tot al lui Gheorge — că astăzi tată-său — Dogaru — s'a dus singur la coasă, — fără Gheorge. Târziu de tot i-a spus și Florica că așteaptă mereu pe Gheorge să sosească.

— Dar când o să sosească, Florico?

— Mai pe seară.

Ileana ar mai fi avut multe de spus, dar par'că amuțise; și, numai când Florica a pus mâna pe doniță, ca să plece, atunci a băgat de seamă, că a 'ntârziat.

— M'o fi așteptând mama, zise ea depărțându-se, și eu stau de vorbă.

După amiază Ileana a cusut mereu în pridvor; e drept, că tot la mâneca cămașii și tot la aceeași floare; dar adevă cine-ar putea zice că ea n'a lucrat? Nu stă ea de azi dimineață cu cusătura 'n mână? Doar mă-sa ar putea băga de seamă că prea e cusătura puțină pe ziua de azi.

„Dar ea de ce m'a trimis, când colo, când colo? Ba la apă, ba la cârciumă, ba ducă cu amiază, apoi spală vasele, și-apoi azi-mi-ei nu prea i-e bine, o doare și capu; ș'apoi, la drept vorbind, are și ea gândurile ei. Ba zău, cine ar putea-o opri pe ea să se gândească? Nimeni.

Așteaptă. Știe ea pe cine. Mă-sa nu știe. Și tocmai asta-i pricina că nu trebuie s'o bage de seamă că așteaptă.

Așa... vorbe au fost între ea și lelea Ana, mama lui Gheorge, dar Ileana a avut altfel de vorbe cu Gheorge — vorbe de dragoste, și de dragul lui acum ar vrea să se rostogolească soarele d'odată peste dealul despre Apus și să se facă mai repede seară.

Acum Ileana se uită prin prejur; mamă-sa s'aude umblând prin casă.

„Dela amiază nu m'am mai mișcat d'aici; ia să merg la poartă“.

Și, când trece prin dreptul ferestrei, i-se pare, c'aude gura mă-sii din casă: „Ce cați acolo, fată?“. „Ia, să văd de vine tata“, zise ea în gând, oprindu-se puțin. Ear, când înțelesese c'a fost o părere, plecă înainte.

Obraji ei sunt îmbujorați de neliniște. Soarele e numai de doi stânjeni d'asupra dealului și căldura s'a mai potolit, ear satul se deșteaptă tot mai mult din amorțala zilei. Uni-

În 17 Iunie, 1903 cu căpitanul norvegian Hausen și cu alți șase marinari plecase Amudsen din Cristiania, ca să ajungă la polul magnetic al pământului. Acum telegrama amintită spune, că de fapt Amudsen a ajuns acolo; nu spune însă, cum?

— **Hymen.** D-șoara Lucia *Măcinic* și dl Ioan *Pitariu* se vor cununa Sâmbătă 20 Maiu st. n. 1905, la orele 5 p. m., în biserica Catedrală gr.-or. rom. din Arad.

— **Din istoria unui proces de divorț.** Procesul a fost în Budapesta, unde au fost și persoanele încurcate în el.

O frumoasă doamnă din capitală, fără să știe cineva a ajuns despărțită de bărbatu său, deși ea în felul său era nevinovată.

Fericită trăise ea, fata unui moșier din provincie, cu el, un medic din Budapesta. Odată însă, după un an, bărbatul a găsit giuvaericele de mare preț printre rufele femeii... ea n'a spus, de unde vin! el a temut-o și-apoi procesul, în decursul căruia se mai aștepta numai, ca judecătoria mai înaltă să întărească sentința adusă.

Intr'aceea o minune...

Un detectiv vine într-o zi la doctor și-i spune, că în o prăvălie de giuvaericele din Váci-utca o femeie a fost prinsă furând un colan de mare preț și femeia spune, că e soția doctorului.

S'a dus acolo... s'au explicat: femeia a zis, că ea mână de o voință nevăzută, a furat toate giuvaericelele...

Dragostea veche a doctorului a izbucnit din nou; s'a împăcat cu neguțător și acum în un sanatoriu și contra *plegomaniei* (invățatul de a fura) își curează nevasta.

— **Mireasa părăsită.** În spitalul din Arad vreau doctorii să dea îndărăt vieții pe o fată, care a crezut în noaptea de Mercuri spre Joi, că e mai bine să moară, decât să nu fi nevasta aceluia, pe care ea îl iubește.

În casa de sub nr. 12 Radnai-ut, *Simar Vilma*, servitoare de 24 ani, a bătut leșie, fiindcă mirelul ei s'a urât de ea și a început să facă frumosul alteia.

La trei sferturi la zece s'a știut lucrul acesta la casa orașului, de unde au și plecat la fața locului slujbașul polițienesc *Rimanóczy Zsigmond* cu doctorul *Tisch Mór*.

Fata d'abia mai putea vorbi. Pe masă era cartea de cumpărătoare, ale cărei pagini scrise deslușiau totul, își lua rămas bun dela mire:

Dragă Otto,

Mult noroc și fericire îți poftesc, dar liniște nu. Așa să-ți fie cele mai liniștite zile, cum mi-au fost mie aceste trei săptămâni.

Știu, vei rîde, ce proastă sunt. Știu, că abia aștept clipa să scap de mine, ca să nu mai fiu, ca în liniște să poți umbla după cealaltă. Am văzut și știu totul: de ce faci asta cu mine?

Nu poftesc nimic dela tine, fii bun și vino cel puțin odată pe an la mormânt... D-zeu să te binecuvinteze, te sărut de foarte multe ori

Vilma.

Ear pe masă era o epistolă adresată lui *Mercz Otto*, călăuz la căile ferate, *Erzsébet-u. 4.*

Trei ani și jumătate a purtat o adică *Mercz* cu vorba și în luna asta erau să se cunune. Logodiți erau; și-au cumpărat mobile, trusou ș. m. d. În timpul din urmă *Mercz* umbla însă după alta, ceea-ce *Vilmei* i-a căzut foarte greu.

E puțină speranță de reînscătoșare.

— **Anunț.** Recomandăm cu căldură atelierul de tâmplărie, sculptorie și strungărie al firmei *Ion Cofirlă și fiul* din Oravița, în care se confecționează temple, strane, jețuri, chivoturi, răpizi și tot felul de utenziile bisericesti cu prețuri moderate și pe lângă garanță desăvârșită.

— **Greva hoților.** În Rusia a încetat ori-ce muncă și deci nu trebuie să ne mirăm, dacă și hoții se pun în grevă. Să nu credeți că asta nu-i drept; nici-o lecătă de neadevăr nu spun vorbele de mai jos.

În multe orașe provinciale ale Rusiei sunt birouri hoțesti, unde oamenii bogăți își asigură averea îndeosebi, când călătoresc. Poliția nu face nimic împotriva birourilor, fiindcă proprietarii o mituesc. Se vede, că acum poliția le cere prea mulți bani, fiindcă iată, ce plăcate s'au putut citi în orașul *Wlodowa*:

„Noi suntem hoții orașului *Wlodowa*. Nu vom mai fura, fiindcă pe când până acum plățiam 50 procente poliției, acum ni-se cer 75. De aceea rugăm pe poliție că dacă vrea să traiscă, să ia dela noi și mai departe 50 procente. De nu se îndeștește cu atât, nu va fi bine.

Societatea tâlharilor din orașul Wlodowa.”

— **Duel pe tren.** Un duel destul de rar a fost în un tren de pe linia Canobel din America. *Edvard Calhoun* trăia foarte rău și ca rege al căilor ferate — ce era — prigonit pe directorul pomenitului linii ferate, fiindcă *Eltridge*, directorul adică omorâse în duel pe căpitanul *Dolofant*, prietinel lui *Calhoun*.

Zilele trecute s'au întâlnit amândoi pe trenul personal din Arcansas și cum s'au văzut, s'au salutat cu pușcături de revolver. *Calhoun* străbătut de trei gloanțe căzu mort la pământ.

— **Tragedia unei familii.** Familia *Holzer* avea în *Berlin* fabrică de articole de fer, care însă în timpul din urmă mergea foarte rău. Nici familia nu trăia prea bine: bărbatul se certa neîncetat cu nevastă-sa.

Femeia de năcaz începu a arăta semne de nebunie. Așa într-una din zilele trecute s'a înveninat pe sine și cei trei copii, ce-i avea cu arsenic.

— **Vănatul fără bilet de vânat.** Judecătoria adm. a adus zilele trecute o hotărîre, ce e bine să se știe în cercuri mai largi: dacă cineva vânează fără ca să aibă la sine bilet de vânat, dacă nu vânează mai departe, când i-se cere biletul, cel mult poate fi amendat (pedepsit cu bani), dar nu i-se poate lua dreptul de a vâna mai departe.

Justiție.

Arad, 19 Maiu

§. **Intreită osândă în moarte întărită de Curie.** Primăvara trecută omorul feros din *Tapió-Szele* ținea lumea în ferbere. Tăranul fruntaș *Iosif Borgovits* a fost omorât de niște ucigași plățiți de nevastă-sa.

Huszka András și soție-sa pentru 600 cor. l'au omorât. S'au ascuns în grajd, unde dormia de obicei *Borgovits*. Cu un revolver în timp de noapte a pușcat de mai multe ori asupra capului aceluia și când văzură, că totuși mai e viață 'n el, cu o bătă i-a despicat scăfârliă capului. Nevastă-sa a stat în pragul tinzii, ear când a auzit, că mai trăește, a zis cătră ucigași:

— Acolo e funia dela vacă, sugrumați-l!

Curtea cu jurați pe toți trei i-a osândit la moarte; Curia a întărit zilele trecute sentința asta.

§. **După șase ani...** Uciderea lui *Molnár Daniel*, brutarul din *Solnoc* produsese 'n vremea sa mare ferbere. Căutat-au în dreapta, în stânga, înzadar! Abia după șase ani în somn s'a trădat unul dintre ucigași.

Căci iată povestea:

Maros András a făcut cunoștința la târgul de acum câte-va zile din *Losonț* cu proprietarul unei comedii și cu el a dormit în odaie a unui birt. Somnul lui *Maros* a fost foarte neliniștit așa, că celalalt s'a pomenit și a auzit vorbele:

— Vai, vai! Vin jandarmii! Mă duc la spânzurătoare!

Înfiricat a mers necunoscutul la birtaș, l'a sculat și amândoi au venit în odăc să-l treziască pe cel ce se văita amar în somn. Pomenindu-l l'au întrebat, ce-a visat?

— Asta am spus-o eu în vis: doamne! D-zeule! Decî D-voastră știți tot.

S'atunci spuse, că el și *Bodnár Nagy András* sunt ucigașii lui *Molnár Daniel*. Jandarmeria i-a predat procuraturii.

Declarațiune*).

Pe dl Petru Angel, locuitor în Simand zilele trecute fără să vreau și fără nici o convingere l'am vătămat în onoarea sa; ca să-mi repar ușuratica mea greșală, pe cale ziaristică îl rog de iertare declarând, că-mi retrag cuvintele și le declar vorbe de nimic și solemn mărturisesc, că-l cunosc de un om foarte de treabă și cinstit!

Simand, 16/V. 1905.

Jenő Kálmán.

Modistărie română!

An onoare a atrage atențiunea damelor române din loc și provincie asupra

Atelierului de modă

ce l'am deschis în strada *Deák-Ferencz Nr. 4* în care pun la dispoziția damelor române mare asortiment de pălării gata din *Paris* pentru dame și copile cu prețuri foarte modeste.

Primesc și servesc prompt și ieftin transformări și decorări a tot felul de pălării de dame pentru toate anotimpurile conform modelor celor mai nouă.

Cu stimă:

Agatia Ursu.

ECONOMIE.

Arad, 20 Maiu.

Ce au să știe proprietarii de mașine de călcat. Art. de lege XIV din anul 1902 zice, că proprietarul de mașine economice e dator să-și înscrie de membri la *Cassa regnicolă* a lucrătorilor și slujilor economice pe cheltuielile sale pe slujitorii dela mașine. Cel ce nu face așa, poartă urmările prescrise de art. de lege XIV. §-ul 26 din anul 1902.

Stăpânul mașinei să-și înscrie de membri extraordinari, cu taxa de 1 coroană după fiecare, la primărie. Se întâmplă însă, că stăpânul nu știe înainte: câți și pe cine primește de lucrători la mașină; trebuie deci să plătească următoarele taxe în *Cassa regnicolă* a lucrătorilor și slujilor economici:

după o mașină de călcat mână	
cu mâna	3 coroane
după o mașină mână cu putere de cal	6 coroane
după o mașină mână cu abur	12 coroane
după o tăetoare de șiscă	3 coroane
Vrând să-și asigure pe toți lucrătorii, are să plătească următoarele taxe:	
cu mâna	5 coroane
după o mașină mână cu putere de cal	10 coroane
după o mașină mână cu abur, dela 2-6 puteri de cal	18 coroane
după o mașină mână cu abur, începând dela 7 puteri de cal în sus	22 coroane
după o tăetoare de șiscă	6 coroane
În taxele înșirate nu se înțeleg deloc mașinistul și fochistul. Primăria dă tuturu deslușiri amănunțite.	

Lucrările agricole în luna Maiu.

Unele semănături, cari nu s'au putut isprăvi în luna Aprilie, se continuă în această lună. Astfel se întâmplă chiar cu semănatul porumbului, deși această cereală trebuia semănată până la Sf. *Gheorghe*. Acelaș lucru se poate spune și despre meiu, fie semănat ca plantă de nutreț, fie semănat pentru semințele lui. Pentru semănatul acestor plante în clima țării noastre, se preferă luna lui Aprilie, fiindcă în luna Maiu, de multe ori timpul este prea secetos, și creșterea lor se face

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, strada *Atzél Péter Nr. 1.*
(Lângă Crucea-Albă).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifica și restaurează biserică în mod artistic, din care cauză o recomandăm îndeosebi d-lor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

cu multă greutate, așa recolta poate să fie promisă cu totul.

Mohorul sau pârângul. Dacă această plantă de nutreț nu s'a putut semăna în Aprilie, se seamănă în această lună prin împrăștiere, la hectar se seamănă până la 40 kgr. de sămânță, după ce se tălăgește, ca cositul să se poată face mai bine.

De multe ori mohorul se poate amesteca cu meiu, fiindcă în acest caz putem căpăta un nutreț verde sau uscat, mai mult și mai bun pentru toate vitele de muncă, cași de lapte. Când vitele se găsesc la munca câmpului și nu este timp a le lăsa să pască, se cosește mohorul și se dă verde, care este o bună hrană pentru vite și în același timp răcoritoare. Unii agricultori mai cu seamă pentru hrana vitelor cultivă sorgul sau măturile în amestec cu mohor și chiar cu meiu, pentru ca nutrețul să fie mai bun, fie verde, fie uscat.

Nutrețul de sorg, neamestecat cu mohor sau cu meiu, se dă mai cu seamă bivoliilor și mai puțin celorlalte animale rumegătoare, din cauză că acest nutreț le strepezește dinții. Acest rău al nutrețului de sorg se pierde când sămânța de sorg la semănat a fost amestecată cu sămânță de mohor și de meiu.

Cea mai bună sămânță este porumb alb, numit dinte de cal. Într'un pământ bun, porumbul ca nutreț verde poate să producă la hectar 80 de mii kgr. și chiar mai mult; această cantitate de nutreț se poate socoti aproape cu 20 de mii de kgr. fân uscat și de calitate bună. Porumbul pentru prima dată, dacă sămânța s'a făcut în luna Aprilie. În loc de a se face prima săpătură cu sapa, este mai bine a lăsa grăpa, această lucrare este mai economică, și ajută mai mult la creșterea porumbului. Dacă porumbul nu se grăpează, atunci se sapă când are 3—4 foiețe. Când porumbul este sămănat în rânduri, săpatul se poate face cu prășitoarea mecanică. Tot ca porumbul se sapă cartofii, sfecla, fasolea, cași alte plante prășitoare, chiar dacă timpul ar fi secetos, fiindcă în acest caz se împiedecă evaporarea apei la suprafața pământului și sămânăturile pot să crească mai bine.

Hrișca sau grâul negru. Această plantă se dă mai mult în Moldova. Pământul în care crește mai bine, este pământul mai ușor și arat puțin de 2 ori. Hrișca se seamănă prin aruncare, semănând la hectar 60—80 litri.

După semănat, locul se grăpează ușor, ca sămânța să nu se îngroape prea adânc în pământ. După ce pe la începutul acestei luni se poate semăna și la început de primăvară, dacă nu s'a putut semăna luna Aprilie.

Seceratul rapiței de toamnă. Când timpul este bun la creșterea acestei plante oleioase, se dă recolta pe la 25 ale acestei luni. Când rapița s'a copt, trunchiulețul cași foile devin galbene; iar semințele în teclă negre.

Seceratul se face cu secera sau cu coasa nedecată. După ce s'a secerat, este mai bine să se treacă pe loc, ca să nu se facă risipă. După ce trecat, se vântură de 2—3 ori, ca să se scurte bine de orice murdărie și după aceea se dă la magazie, unde se păstrează. Este bine, să se poate, ca rapița să se vândă îndată ce a fost trecat, fiindcă în acest caz agricultorul este câștigat. Rapița poate să producă până la 100 de hectolitri la hectar. Semințele se întrebunțază la fabricarea uleiului, turtele, ce rămân la fabricarea uleiului, se întrebunțază la hrana vitelor, iar paiele se întrebunțază mai mult în foc.

Cositul lucernei și al trifoiului. Când aceste plante de nutreț au înflorit, se cosește, ca să pu-avea un nutreț ca cantitate și calitate. Cose-se face cu coasa sau cu mașina de cosit. După ce a fost cosit, se lasă să se usuce bine, și după ce fânul se strânge și se face căpițe. Ca foile să nu cadă, strânsul fânului se face mai mult spre seară, și se ține până ce nu s'a ridicat de pe fân toată roua, ca foile să rămâie pe trunchi-urile fiindcă în acest caz fânul de lucernă și trifoi este mai hrănit. Gând căpițele de fân se

fac acasă, trebuie să se puie pe pământ un așternut gros de paie ca de 50—60 cm., sau de alte plante uscate și pe acest așternut să se facă căpițe. Dacă se fac mai multe căpițe, trebuie să se cule mai departe unele de altele; căci la caz când la una i s'ar da foc de oameni răi făcători, celelalte să fie mai adăpostite. E bine, ca după ce fânul s'a așezat în căpițe, să se acopere vârful cu paie, ca fânul să se păstreze mai bine. Dacă voim să avem sămânță de lucernă, această lucrare se face, când cosim lucerna pentru a doua oară, în acest caz se lasă, ca sămânța să se coacă bine, și după aceea se cosește lucerna, având în vedere, ca printre lucernă în cazul de față, să nu fie alte ierburi străine. La trifoiul sămăntă se capătă la prima coasă, de oarece trifoiul se cosește odată ca fân și odată și otavă.

Facerea ogoarelor. După ce rapița s'a strins de pe câmp, locul se face ogor pentru sămănatul grâului de toamnă, această lucrare se face și la alte locuri, destinate de a se semăna cu grâul sau cu rapița. Arătura trebuie făcută, cât se poate de adânc, ca înmulțirea microbilor ce asimilează azotul din atmosferă, de care grâul are trebuință ca să poată să crească, să se poată face cât mai mult.

În grădina de pomi. Trebuie căutat, ca să nu fie omizii, și dacă timpul este prea secetos, pomii trebuie udați. În această lună, dacă se întâmplă să fie ploioasă, pe pomii roditori se prădesc o mulțime de pucei, din această cauză vedem șiruri de furnici urcând și coborând pe tulpina pomilor.

Pentru a stărpi puceii, ca și furnicele, se poate întrebunța doctoria următoare: Se ia 2 litri leșie de tutun, 2 kgr. săpun negru, ce se dizolvă în puțină apă caldă, apoi se amestecă cu leșie de tutun și acest amestec se toarnă într'o sută (100) litri apă, cu care se stropesc foile și tulpina pomilor. Astfel se stărpesc puceii și furnicele.

Cultura în vie. Dacă în vie a crescut buruienii, trebuie să se sădă, căci din cauza multor buruieni lăstarii cei tineri se pot îmbolnăvi de tăciune. Această lucrare trebuie făcută până la 21 Mai și în școala de viță altoită, dacă lăstarii au crescut de 5—10 cm., se stropesc cu piatră vânătă. Aceasta se face din 1/2 kilogram var nestins, 750 grame piatră vânătă și 100 litri de apă.

Piatra vânătă se dizolvă (topește) în 10 litri de apă: varul se stinge în 10 litri apă. Acum, în cei 80 litri de apă, ce-a mai rămas, se amestecă bine atât varul stins, cât și piatră vânătă.

Acest amestec se lasă să stea o zi și după aceea se începe stropirea cu pulverizatorul. Stropirea se face atât în școala de viță, cât și la via bătrână.

Albinele. Stupii slabi se mută în locurile celor mai puternici, această lucrare se face pe un timp frumos și dimineața pe la ora 10, când cele mai multe albine sunt duse afară la câmp, și mutarea se face numai la stupii, cari au acelaș fel de coșnițe.

Roiul. Roiul se face în Mai și Iunie dela ora 10—4 după amiază. De aceea agricultorul trebuie să supravegheze bine, cât ține timpul roiului, ca roiul să nu fugă. Coșnița, în care se prinde roiul, trebuie să fie cât se poate de curată și unsă cu mățăcină (melisă). Roiul este natural și artificial, acest din urmă se pare a fi mai economic, fiindcă se poate face după voința agricultorului.

Creșterea gândacilor de mătase. Într'o creștere regulată trebuie să fie 2 rânduri de duzi, așa că în fie-care an foile să se poată întrebunțâ la creșterea gândacilor, numai dela câte un rând de dud. Odaia, în care se creșcă să fie cât se poate de curată și mare.

Gândacii trec prin 5 virste, în care timp trebuie să se hrănească cu foie de dud alb, ca cele mai bune, primeniți și rășiți, ca să poată crește mai bine. Căldura, ce trebuie păstrată în odaia în care cresc gândacii, trebuie să fie de 19—20 grade cent. grade. Paturile sau lăvițele, pe cari se creșcă gândacii, trebuie să fie acoperite cu hârtie sau cu o pânză curată.

Vitele de muncă. Vitelor de muncă li-se dă ca hrană nutrețuri verzi, ca lucernă, trifoiul, măzărliche și altele. Lucerna și trifoiul, după ce s'a cosit, se lasă în bătaia soarelui 24 de ore și după aceea se dă vitelor; pe când celelalte nutrețuri verzi, se dau îndată, ce s'a cosit. Când vitele se întrebunțază la facerea ogoarelor, iarba pe care o pasc nu este destul de hrănitore, de aceea trebuie să li se dea și nutrețuri verzi. Astfel de nutrețuri se dau și vacilor de lapte.

Pășunile muntoase. În părțile muntoase ale țării, atât pe vârful munților, cât și pe poale sunt pășuni hrănitore, unde pot să pască vitele cași oile, dela începutul acestei luni și până aproape de sfârșitul lui August, când timpul începe a se răci.

Oile. În această lună cam pe la sfârșit, dacă căldurile sunt mari, oile se tund, lăna dela oale poate să fie dela 2—4 kilograme. În alte țări, înainte de a se tunde oile se scald în apă curgătoare sau în anumite sghiaburi de piatră sau de lemn, de 2 sau chiar 3 ori, ca lăna la tuns să fie cât se poate de curată.

V. S. Moga.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Cota oficială pe ziua de 19 Mai. —

Incheierea la 12 ore:

Grâul pe Maiu (100 cigr.)	17.90—17.92
Cucuruz pe Maiu	15.34—15.36
Cucuruz pe Iulie	14.68—14.70
Grâu pe Octombre	16.46—16.48
Secară pe Octombre	13.36—13.38
Orz pe Octombre	11.52—11.54

Incheierea la 5 ore:

Grâu pe Maiu 1905	17.86—17.88
Cucuruz pe Maiu	15.26—15.28
Cucuruz pe Iulie	14.60—14.62
Grâu pe Octombre	16.36—16.38
Secară pe "	13.26—13.28
Ovăs pe Octombre	11.48—11.50
Secară pe Octombre	11.16—11.18

Piața din Arad.

S'au vândut:		(100 kg.)
580—650 mii metriche grâu cor.	17.00—17.40	
320—340 " " cucuruz "	15.10—15.30	
Semnare nominală: secară:	14.68—14.70	
" " orz:	14.60—14.80	
" " ovăs:	13.60—13.80	

Piața din Aradul-nou.

S'au vândut:		
1200—1400 mii metriche grâu cor.	8.40—8.60	
500—600 " " cucuruz	7.50—7.55	
Semnare nominală: secară	7.40—7.50	
" " orz:	7.30—7.40	
" " ovăs:	6.80—6.90	

Bursa de bucate din Timișoara.

Grâu: 79—100 kigr.	Cor.	16.75—16.80
" " 80—" " "	"	16.80—17.95
Secară: 100 " " "	"	13.80—13.90
Orz: " " " "	"	13.70—13.80
Ovăs mercantil 100 kigr.	"	13.70—13.80
" cernut " " "	"	13.50—13.60
Cucuruz vechiu " " "	"	"
" nou " " "	"	14.80—15.00

Tirgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni grei părechea în greutate peste 400 chigr. 130—131 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 chigr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 chigr. 139—141 fil.; Calitate sîrbească: grei, părechea peste 260 kgr. 139—140 fil.; mijlocii părechea 240—260 chigr. greutate 137—138 fil. Ușori până la 240 kgr. 136—137 fil.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Dlul I. Bi. Anunțul obicnuit s'a făcut.

Redactor responsabil: Sever Boer.
Editor-proprietar: George Nichea.

Numai atunci ne îmbrăcăm ieftine și bine, o o o **IN PROVINCIE** se **TRIMET MUSTRE** o o o

material pentru haine bărbătești o cumpă- din magazinul de postavuri KIZ materie

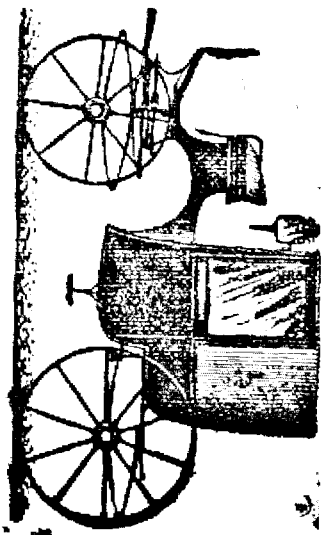
cu un costum întreg din postav de lână cu- negru și colorat fi. 6—30.

504 o o o **ARAD** Săptăm. săptăm. 17. — **PÉCS, Király** o

LEICHNER și FLEISCHER.

Recomandă publicului tot felul de **TRĂSURI NOUĂ**
 precum și: **pregătirea de rețele pentru nisip, feloni și care**
cu prețuri foarte estime.
Trăsuri vechi se repară imediat și estin.

Atelier pentru fabricarea de TRĂSURI
Temesvár-Gyárváros,
Három király-utca.

SORS
Péter

Candidat de avocat **cu**
praxă
 poate afla aplicare imediată în cancelaria
 avocatului **Dr. Ioan Suciu**, în Arad.

DOCTORUL ALEX. M. POP
 specialist în medicina internă;
 consultă zilnic dela 8—12 a.m.
 și dela 3—6 p. m. — — în
BAILE HERCULANE
 (HERCULESFÜRDŐ)

Igaz Sándor
 ciosornieș și giuvăerșiu.
ARAD, Piața Libertății
 lângă edificiul teatrului vechiu.
 Aur și argint călcat cumpără p. prețul
 cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
 alte obiecte de aur și argint

Află imediată aplicare — **Doi culegători tipografii.** Reflectanții, în scrisorile lor să anunțe unde au mai lucrat și ziua când pot intra în serviciu. — A se adresa la administrația ziarului * * „Tribuna“.

AVIS!

Băile de sare și iod dela „Albele“, situate lângă **MERCUREA**, gara Szerdahely **Szefürdő**

(Comitatul Sibiu. — 4 km. dela Mercurea)

se deschid în 15 Maiu.

Procedura (mijlocul) de cură: băi reci salice în basină, băi calde de vană, băi de glod, cură de lapte și zăr și cură de ape minerale pentru beut.

Analisa chimică despre conținutul apelor minerale dela baia sărată dela „Albele“ a stabilit-o în anul 1902 comisiunea de analiză chimică de stat dela universitatea din Cluj, prin d. Dr. Rudol. Fabini, prof. de chimie reg. ung. în Cluj

Judicațiunii: Aceste băi sunt a se recomanda cu deosebire la următoarele boale și se pot întrebuința cu bun succes la boale cronice, reumatice și artritice; scrofulosă, anemie, diferite boale de nervi, morburii de piele cronice, sifilitice învechite, hipertrofia ficatului și a splinei, excudat și conglomeratiți septice, rachită, etc.; în deosebi au aceste băi eminent efect vindecător la diferite boale femeiești ca: fluorul alb, metrită cronică indometrită, scurgeri, etc., precum și resorptiunea exudatelor după pleurită (apriinderea pieleiței coastel) chatar chronic de stomac, bronhiți și mațe, precum și chatar de beșică și mărește poftaede mâncare la reconvașenței și pacienții slăbiți.

Ca ape minerale de beut: pe lângă apa din isvorul local mineral dela „Albele“, le stă la dispoziție doritorilor apă de: Căciulata (Călimănești, România), Karlsbad, Apă amară de Buda, Ghiesshübler, Gleichenberger, Répáthi, Előpatak, Borszék, Dacia și Borhegy — toate cu prețuri moderate.

Basinele, pe lângă canalele naturale interne care importează și exportează, apa își mai are scurgere pe canalul extern din suprafața, deosebit de aceasta, să mai rein-

nolește în fie-care an înaintea deschiderii prin scoaterea apei până în fundament, sub controla protopresbiteriului evang. din Mercurea. **Băile sunt provăzute cu gară de tren proprie, de tot aproape.**

La băi sosește trenul zilnic de către Sibiu la orele 6 și la 11 a. m., și la 7.20 p. m. **Circulație postală zilnică.**

Un omnibus circula zilnic de două-ori între Mercurea și aceste băi, și pleacă din Mercurea la orele 9 1/2 a. m. și la 2 1/2 p. m. Taxa de persoană tour și retour e 40 bani — iar pentru copii jumătate.

Taxa pentru scaldă: Bae rece în basină 20 bani. Bae caldă de vană 80 bani. Copiit plătesc pe jumătate.

— Restaurant aranjat modern. — Beuturi alese. — Bucătărie excelentă. — Prețuri solide. —

Odăi mobilate la băi se pot căpăta cu următoarele prețuri: din 15 Maiu până în 15 Iunie cu 16—24 cor. lunar; din 15 Iunie până în 15 August, cu 24—32 cor. lunar; din 15 August până în 15 Septembrie cu 16—24 cor. lunar.

Serviciu și albituri de pat, cu 6 cor. lunar mai mult.

Doritorii, să binevoiască a se grăbi cu angajarea odăilor, pentru-ca ast-fel să le poată avea la dispoziție când doresc.

Alte informațiuni, se pot cere dela arândatorul Ilie Floașiu. =

Dirrecțiunea Băilor.